

КЭШБЭК ҚАЙТАРИБ БЕРИЛМАЙДИГАН ҲОЛАТЛАР ТАҲЛИЛИ**Melibayeva Gulxon Nazrullaevna**

Qo‘qon Universiteti Xalqaro turizm va iqtisodiyot kafedrası o‘qituvchisi

gulhonmelibaeva@gmail.com

Аннотация. Харид чекларини рўйхатдан ўтказиш нафақат сизга қўшимча кичик даромад балки бу сизни айнан ўша махсулот ёки хизматни сотиб олганлигингиз учун ҳуқуқий асос бўла олади. Барча сектор ва маълумотлар электронлашиб бораётган ушбу даврда, харид чекларини рўйхатга олиш сизга бир мунча йенгилликларни тақдим этади. Булар Солиқ Уз мобил иловасидаги мониторинг бўлимида стз рўйхатдан ўтказган барча чеклар маълумотлари, сони, харид қилинган махсулотлар ҳақда маълумотларни ўзида акс эттиради. Айнан ушбу операция орқали, харид махсулот ёки хизматингиз билан келиб чиқиши мумкин булган муаммоларга нисбатан ашёвий далил сифатида қўлланилади. Аммо шундай ҳолатда ҳам сизни чекингизни бошқа фуқаро рўйхатга олиб улгурган бўлса сизни Солиқ органига муружатингиздан сунг кэшбэк суммаси сизга ўтказиб берилади.

Калит сўзлар: Қўшил қиймат солиғи, кешбек, солиқ, солиқ мобил иловаси, тадбиркор, махсус чеклар

Кириш. Аввало кэшбекларни қайтариш айнан давлат бюджетидан амалга оширилиб, тадбиркорлар тўлаган солиқлардан, харид суммасини 1 % қайтариб берилади. Президент Қарори билан тасдиқланган низом асосида агарда шубҳали ҳолат қайд этилмаган бўлса ўз кэшбэк суммасини ойнинг 25 санасидан сўнг қайтариб олиши мумкин. Агарда ушбу санадан ўтиб ҳам кэшбэк қайтмаса, бунга асос бўладиган сабаблар оз эмас. Булардан бири, тадбиркорлар ўз хисоботларини топширмаганликлари ёки уларда кузатиладиган ҳато ва камчиликлар. Шу ўринда айтиш лозимки, чекларни рўйхатдан ўтказиш ва уларни савдо амалга оширилган савдо мажмуъаси ёки шаҳобчасидан талаб қилиш, жамиятда солиқ маданиятини ўз ўрнида ривожлантиришда катта амалий ўрин эгаллайди.

Чекларни рўйхатдан ўтказишда келиб чиқадиган яна бир муаммо бу ўша чекларни, сиздан олдин рўйхатга олинганлиги. Бу камчиликни ва тадбиркорлик мажмуъа ва шаҳобчаларида учрайдиган ушбу ҳолатга ечимни такомиллаштириш мақсадида иловада сиздан олдин рўйхатга олган фуқаро иловада рўйхатдан ўтказган рақами ва унга нисбатан шикоят бериш учун бўлим пайдо бўлган. Ва шу қаторда айтиш даркорки, айнан рўйхатдан ўтказилган ва тўпланган кэшбэк суммасини картага чиқариб олиш учун FaceID яъни юз идентификациясидан ўтиш шартини жорий қилиш фуқароларни ўзлари англаб ёхуд англамаган ҳолда юлга қуяётган майда жиноятларини олини олади.

Харид чекларини рўйхатдан ўтказиш нафақат сизга қўшимча кичик даромад балки бу сизни айнан ўша махсулот ёки хизматни сотиб олганлигингиз учун ҳуқуқий асос бўла олади. Барча сектор ва маълумотлар электронлашиб бораётган ушбу даврда, харид чекларини рўйхатга олиш сизга бир мунча енгилликларни тақдим этади. Булар Солиқ Уз мобил иловасидаги мониторинг бўлимида сиз рўйхатдан ўтказган барча чеклар

маълумотлари, сони, харид қилинган махсулотлар ҳақда маълумотларни ўзида акс эттиради. Айнан ушбу операция орқали, харид махсулот ёки хизматингиз билан келиб чиқиши мумкин булган муаммоларга нисбатан ашёвий далил сифатида қўлланилади. Аммо шундай ҳолатда ҳам сизни чекингизни бошқа фуқаро рўйхатга олиб улгурган бўлса сизни Солиқ органига муροжатингиздан сунг кэшбэк суммаси сизга ўтказиб берилади.

Кэшбэк қайтариб бериш тизими афзалликларидан бири шундаки, сиз қанчалик катта харид амалга оширган тақдирингизда ҳам, сизга белгиланган кэшбэк суммаси қайтариб берилади. Фақат бунини шарт томони шундаки, харидни амалга оширган шахс “жисмоний шахс” булиши шарт. Ва барча кэшбэк суммалари, шубхали бўлмаган ҳолларда тўлиқ тўлаб берилади.

Ушбу тизим инновацияларидан яна бири шуки, кэшбек ҳисоблаш бевосита рақамга эмас, энди балки шахсий идентификацион рақамга боғлиқ ва сиз фойдаланган хар-хил мобил операторлар рақамларига рўйхатдан ўтмайди, балки ўз юзингиз идентификациясидан фойдаланилади. Аммо ҳалқ орасида бироз ўқувсизлик сабаб бу тизим жорий этилиши билан озгина ноқулайликларни ҳам олиб келган, қайсиларки, аёлларни кичик юз модернизацияси ёки фуқароларни нотўғри ҳолатда, ракурсдан расмга олишлари.

Аммо гуруч курмасиз бўлмайди деганларидек, айнан Солиқ қўмитаси томонидан ташкил этилган расмий гуруҳ ва каналларда фирибгарлар Солиқ қўмитаси номидан ўз фирибгарлик фаолиятларини ҳам олиб боришга ҳаракат қилишмаган эмас. Аммо бунга ҳам тез чора кўрилиб ягона алоқа линияси ташкил этилган.

Хулоса сўнгида шуни айтиш лозимки чекларни фақат 3 хил ҳолатда рўйхатдан ўтказма олимаслик мумкин. Булар сизга боғлиқ бўлмаган сервер хатоликлари ёхуд тадбиркорларнинг чек тақдим қилишда юлга қўйишлари мумкин бўлган хатоликлардир. Иккинчиси эса бу чекни бошқа фуқаро томонидан рўйхатга олиниши, охириги эса сизга боғлиқ бўлган чекни амал қилиш 10 кунлик муддати ичида рўйхатдан ўтказмаслик ва шу билан бир қаторда онлайн назорат-касса машинаси томонидан бўялиб кетган ёки тўлиқ чоп этилмаган чек қоғози бўлганда.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 22.09.2021 yildagi 595-sonli “SOLIQ TO‘LOVCHILARNI HISOBGA OLISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH VA QO‘SHILGAN QIYMAT SOLIG‘INING O‘RNINI QOPLASH TARTIBINI SODDALASHTIRISH CHORATADBIRLARI TO‘G‘RISIDA”.
2. Khurshid Gafurov. (2021). Economic Performance of Kazakhstan and Uzbekistan Since Independence: Impacts of Selected Economic Policies and Institutions. Conference paper: Uzbekistan on The Way to Third Renaissance: Harmony of Ethnocultural, Historical and Economic Aspects. «Innovatsion rivojlanish nashryoti. <https://doi.org/10.54613/001069>
3. Boburmirzo, K., & Boburjon, T. (2022). Exchange rate influence on foreign direct investment: empirical evidence from cis countries. International Journal Of Management And Economics Fundamental, 2(04), 19-28.

4. Rasulov Hamidjon Yakubovich. (2023). QABUL QILINGAN TA'LIM SIFATINING TURIZM VA MEHMONDO'STLIK TALABALARINING KASB TANLASHIGA TA'SIRI: AKADEMIK SAMARADORLIKNING VOSITACHILIK TA'SIRI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 8(8), 62–65. <https://doi.org/10.54613/ku.v8i8.805>
5. Yusupov, A. A. (2023). KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INSON RESURLARIDAN FOYDALANISHNING METODOLOGIK ASOSLARI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 7, 46-48.
6. Omonjon, U. (2023). ISH BILARMONLIK VA MICE TURIZMNI AXAMYATI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 249-250.
7. Qodirjon o'g'li, T. B. (2024). SUV RESURLARIDAN FOYDALANGANLIK UCHUN SOLIQ TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISHNING AHAMIYATI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 37(1), 151-153.
8. Boburjon, T. (2024). SOLIQQA TORTISHNING EKOLOGIK YO 'NALTIRILGANLIGINI KUCHAYTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI TAHLILI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 37(1), 145-150.
9. Ogli, T. B. Q. (2021). XO'JALIK YURITUVCHI SUB'EKTLARNING TABIIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISHGA ERISHISHLARIDA SOLIQLARNING TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISHNING AHAMIYATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(1), 246-250.
10. Turanboyev, B. (2024). O 'ZBEKISTON FOND BOZORIDA AKSIYALAR SAVDOSINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI TAHLILI. *Integration of Economy and Education in the 21st century*, 2(2), 5-8.
11. Turanboyev, B. (2024). ILG'OR XORIJ TAJRIBASI ASOSIDA ELEKTRON TIJORAT FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI. *Integration of Economy and Education in the 21st century*, 2(2), 1-4.
12. Мелибаева, Г. (2021). Иқтисодий диверсификациялаш шароитида тижорат банк активлари самарадорлигини ошириш масалалари. *Общество и инновации*, 2(4/S), 282-291.
13. Otto, M., & Thornton, J. (2023). JAHON IQTISODIYOTI VA XALQARO MUNOSABATLAR. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 216-219.
14. Mamurjonovich, U. T. (2023). JAHON IQTISODIYOTIDA YANGI INDUSTRIAL DAVLATLARNING TUTGAN O'RNI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 344-345.
15. Umarov Toxirjon Mamurjonovich. (2024). ERKIN IQTISODIY ZONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA INNOVATSIYALAR VA INVESTITSIYALARNI RAG'BATLANTIRISHDA KLASTER YONDASHUVINING O'RNI. *INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES*, 1(1), 156–167. Retrieved from <https://universalconference.us/universalconference/index.php/ICNSHS/article/view/277>